

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: 296 153 222
fax: 296 153 264

**REALIZACE NÁRODNÍHO AKČNÍHO PLÁNU
DROGOVÉHO INFORMAČNÍHO SYSTÉMU A
ČINNOST NÁRODNÍHO MONITOROVACÍHO
STŘEDISKA PRO DROGY A DROGOVÉ
ZÁVISLOSTI V R. 2003**

OBSAH

1	Úvod.....	3
2	Vývoj a dosažené výsledky v r. 2003	3
2.1	<i>Informační mapa datových zdrojů.....</i>	3
2.2	<i>5 klíčových indikátorů.....</i>	4
2.2.1	Užívání drog v obecné populaci (a subpopulacích)	4
2.2.2	Prevalenční odhady problémového užívání drog	4
2.2.3	Infekce spojené s užíváním drog	5
2.2.4	Úmrtí spojená s užíváním drog a mortalita uživatelů drog	5
2.2.5	Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog.....	6
2.3	<i>Další sběr dat.....</i>	7
2.3.1	Kvalitativní data.....	7
2.3.2	Systém včasného varování před novými syntetickými drogami - EWS	7
2.3.3	Monitorování užívání drog v národnostních menšinách	7
2.4	<i>Evaluační intervencí.....</i>	8
2.4.1	Evaluační a kvalita drogových služeb.....	8
2.4.2	Evaluační protidrogových opatření a programů realizovaných ve Středočeském kraji.....	8
2.4.3	Evaluační primárně-preventivního komunitního programu.....	8
2.4.4	Studie substituční terapie závislosti na opioidech a HIV/AIDS.....	8
2.4.5	Evaluační preventivních aktivit na taneční scéně.....	8
2.4.6	Substituce a praktici	9
2.4.7	EDDRA (Exchange on Drug Demand Reduction Action).....	9
2.4.8	Data ze z oblasti snižování nabídky drog (trestněprávní sektor)	9
2.5	<i>Vydávání informací.....</i>	9
2.5.1	Knižní publikace.....	9
2.5.2	Periodikum Zaostřeno na drogy	10
2.5.3	Webová prezentace NMS	10
2.6	<i>Horizontální spolupráce na sběru dat.....</i>	10
2.7	<i>Poradní výbor pro sběr dat o drogách.....</i>	11

1 Úvod

Drogový informační systém (DIS) je komplexním nástrojem pro monitorování problému drog v České republice (ČR), zejména oblasti užívání ilegálních drog a jeho následků. Jeho koordinátorem a garantem je Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (NMS), které bylo ustaveno na základě usnesení vlády č. 643/2002 v červnu 2002 v sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). NMS je českým národním partnerem decentralizované agentury Evropské unie pro monitorování drog – Evropského monitorovacího centra pro drogy drogové závislosti se sídlem v Lisabonu (EMCDDA).

Úkolem NMS je poskytovat garantované, objektivní, kvalitní, přesné a spolehlivé informace o problému drog v ČR. Za tímto účelem NMS v rámci DIS samo provádí, iniciuje, podílí se na monitorovacích a výzkumných aktivitách a koordinuje v tomto směru činnost jiných institucí.

Aktivity DIS jsou zaměřeny jak na sběr, analýzu, syntézu a interpretaci informací na straně jedné, tak na jejich diseminaci na straně druhé. Metodicky a koncepčně je tento systém v souladu s informačním systémem EMCDDA; to se týká zejména systému pěti klíčových indikátorů¹ (5 KI), který tvoří základní metodologii a sadu dat o užívání drog a jeho následcích v EU. DIS se však neomezuje pouze na koncept 5 KI, klade důraz na komplexní využití a kombinaci různých zdrojů dat a metod.

Dne 12. února 2003 byl radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky schválen Národní akční plán drogového informačního systému na r. 2003 – 2004 (NAPDIS).

Tato zpráva odpovídá svou strukturou jednotlivým položkám NAPDIS a klade zvláštní důraz na činnost NMS v r. 2003.

2 Vývoj a dosažené výsledky v r. 2003

2.1 Informační mapa datových zdrojů

Základní informace o významných českých databázích z oblasti užívání drog a jeho následků byly zpracovány v Informační mapě epidemiologických datových zdrojů o užívání drog. Tento dokument obsahuje také informace a kontakty na provozovatele těchto databází.

Jejich seznam uvádí následující tabulka:

Ident.číslo	Typ registru	Poskytovatel
EP-CZ-01	Registr žádostí o léčbu (FTD/ATD)	Hygienická stanice hl.m. Prahy
EP-CZ-02	Hlášená incidence VH	Státní zdravotní ústav v Praze
EP-CZ-03	Hlášení a testování HIV	Státní zdravotní ústav v Praze
EP-CZ-04	Speciální registr úmrtnosti – úmrtí přímo spojená s užíváním drog	NMS/Společnost soudního lékařství
EP-CZ-05	Substituční metadonová léčba	Ústav zdravotnických informací a statistiky
EP-CZ-06	Hospitalizovaní pacienti v psychiatrických zařízeních	Ústav zdravotnických informací a statistiky
EP-CZ-07	Obecný registr úmrtnosti	Ústav zdravotnických informací a statistiky
EP-CZ-08	Studie v obecné populaci	Ústav zdravotnických informací a statistiky
EP-CZ-09	Studie v obecné populaci	Centrum pro výzkum veřejného mínění
EP-CZ-10	ESPAD – školní studie	Psychiatrické centrum Praha/NMS
EP-CZ-11	Seroprevalenční studie VHC	NMS
EP-CZ-12	FreeBase	NMS
EP-CZ-13	Mládež a drogy – školní studie	Hygienická stanice hl.m. Prahy
EP-CZ-14	Nefatální intoxikace spojené s užíváním drog	Hygienická stanice hl.m. Prahy
EP-CZ-15	GENACIS – celopopulační studie	Psychiatrické centrum Praha

Plné znění informační mapy je na adrese <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/1134>.

¹ Klíčové indikátory EMCDDA jsou následující: (1) užívání drog v obecné populaci, (2) problémové užívání drog, (3) infekce spojené s užíváním drog, (4) úmrtí spojená s užíváním drog a mortalita uživatelů drog, (5) žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog.

2.2 5 klíčových indikátorů

2.2.1 Užívání drog v obecné populaci (a subpopulacích)

- V r. 2003 byla realizována sběrná fáze třetí vlny školského průzkumu ESPAD. Realizátorem bylo Psychiatrické centrum Praha (PCP). Pracovník NMS byl členem úzkého výzkumného týmu. K letošní vlně ESPAD byl v ČR připojena „Národní studie o užívání drog“ (reprezentativní výsledky podle krajů ČR, celkem 15 000 studentů ve věku 15 – 18 let). Sběrná fáze proběhla v dubnu. Technická zpráva české části byla k dispozici v prosinci 2003. V lednu 2004 byly výsledky české části zveřejněny na tiskové konferenci. V r. 2004 budou výsledky ESPAD publikovány v ediční řadě NMS – výzkum. Výsledky mezinárodního srovnání budou k dispozici nejdříve koncem roku 2004. Blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/1114/1/27/>.
- Byly shromážděny a srovnány výsledky populačních studií realizovaných v r. 2002 ÚZIS – HIS 02, PCP – GENACIS, HBSC – výsledky viz Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2002 (dále Výroční zpráva za r. 2002).
- V rámci pracovní skupiny NMS „Užívání drog v populaci“ se uskutečnilo:
  - Příprava celopopulační studie, která by měla být realizována ÚZIS v r. 2004, byl proveden překlad standardního dotazníku EMCDDA obsahujícího doporučené otázky k celopopulačním průzkumům a byl připraven základ českého dotazníku. Byla diskutována metodika studie.
  - Příprava českého minimálního setu doporučených otázek pro celopopulační a školské studie – bude dokončen v roce 2004.
- Rekreační užívání tanečních drog:
  - V r. 2003 probíhal sběr dat pracovníky terénních programů (koordinováno o.s. Podané ruce) na základě dotazníku připraveného ve spolupráci s NMS – viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/763/1/13/>. První výsledky byly publikovány ve Výroční zprávě za r. 2002.
  - Anketa „Tanec a drogy 03“ – prostřednictvím webového formuláře na www.drogy-info.cz a dotazníky přímo na tanečních akcích. Sledována prevalence užívání, uživatelské zvyklosti. Celkem bylo sebráno 2843 vyplněných dotazníků. Výsledky budou publikovány v ediční řadě NMS v r. 2004.

Další informace o vývoji indikátoru „Užívání drog v populaci“ v ČR jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/27/>.

2.2.2 Prevalenční odhady problémového užívání drog

- Byl proveden prevalenční odhad multiplikační metodou za použití dat ze závěrečných zpráv z nízkoprahových zařízení, jako multiplikátor byl použit podíl problémových uživatelů získaný v multiplikačním modulu studie „Seroprevalence VHC u injekčních uživatelů drog“. Byl také proveden prevalenční odhad problémových uživatelů v krajích ČR. Výsledky byly publikovány ve Výroční zprávě za r. 2002.
- NMS byla připravena anotace celonárodní studie metodou Capture-Recapture. Použité soubory:
  - ÚZIS – poskytnuté soubory – hospitalizovaní (dg. F11-19) – hlavní a vedlejší diagnóza, hospitalizace žloutenky, registr substituce, registr úmrtí
  - SZÚ – EPIDAT
  - Policie ČR – zjištěné trestné činy
  - Hygienická stanice hl.m.Prahy – žádosti o léčbu

Datové soubory byly získány v průběhu července, srpna 2003. Vlastní analýza proběhla za asistence 2 rakouských odborníků v listopadu 2003. Byl proveden odhad počtu problémových uživatelů v roce 2001 a 2002, odhad počtu uživatelů opiátů (na základě kombinace různých datových zdrojů). Pro další analýzu je nutné znovu překódovat

identifikátory v registru žádostí o léčbu (HS) a v registru Policie ČR. Prezentace výsledků proběhne na jaře 2004.

Další informace o vývoji indikátoru „Prevalence problémových uživatelů drog“ v ČR jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/31/>.

2.2.3 Infekce spojené s užíváním drog

- V září r. 2002 byla zahájena studie „Seroprevalence VHC u injekčních uživatelů drog“, která probíhá ve 12 nízkoprahových zařízeních v ČR. Základní část studie na vzorku 762 osob ukončena na konci roku 2003. Výstupy ze základní části budou v únoru 2004. Prospektivní část studie na negativních klientech začala v září 2003 (zatím výsledky 110 respondentů), trvání prospektivní studie plánováno na 3 roky. Blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/view/131/1/13/>.
- Díky spolupráci v pracovní skupině „Infekční nemoci spojené s užíváním drog“ byly pro rok 2002 pro Výroční zprávu NMS 2002 poprvé zpracovány údaje o testování infekčních nemocí v českých věznicích. Data, která jsou k dispozici, se týkají počtu testovaných osob, druhu testovaných onemocnění; z části jsou k dispozici rozdělení podle pohlaví a věku testovaných.
- V oblasti testování HIV u uživatelů drog byla ve spolupráci NMS a SZÚ (Národní program boje proti AIDS, Národní referenční laboratoř AIDS) vytvořena doporučená sada otázek k testům na HIV a virové hepatitidy, která byla poskytnuta poskytovatelům služeb a vězeňské službě.
- V r. 2003 byly sebrány a zpracovány údaje o testování infekčních nemocí v nízkoprahových zařízeních v r. 2002, které poskytlo 34 zařízení. Výsledky byly publikovány ve Výroční zprávě za r. 2002.
- V březnu 2002 proběhl ve spolupráci se SZÚ – Národní program boje proti AIDS dvoudenní seminář „Testování HIV a VH v podmínkách nízkoprahových center“ určený zaměstnancům nízkoprahových center a hygienické služby, zúčastnilo se 58 osob.
- V srpnu 2004 vyšlo Zaostřeno na drogy č. 4 (redaktor Mravčík) s tématem „Testování infekčních onemocnění v prostředí nízkoprahových center“, věnovalo se tématu jednoduchých, rychlých testů.
- Byl zpracován (a na začátku 2004 vyjde) manuál Testování infekčních onemocnění v prostředí nízkoprahových center, určený pro personál služeb pro uživatele drog.
- Byly porovnány a sjednoceny údaje o výměnném programu v ČR – jak je sbírá HS a sRVKPP – obě instituce si doplnily adresáře zařízení, které výměnu poskytují.

Další informace o vývoji indikátoru „Infekce spojené s užíváním drog“ v ČR jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/33/>.

2.2.4 Úmrtí spojená s užíváním drog a mortalita uživatelů drog

- NMS byl koordinován sběr dat ze speciálního registru drogových úmrtí ze 14 soudně-lékařských pracovišť v ČR. Tento systém je ve shodě s požadavky EMCDDA na speciální registry úmrtí. V r. 2003 poprvé byla data předána databázovou formou.
- NMS byla připravena anotace celonárodní retrospektivně-prospektivní database linkage studie mortality uživatelů drog. Použité soubory:
  - ÚZIS – poskytnuté soubory – hospitalizovaní (dg. F11-19) – hlavní a vedlejší diagnóza, registr substituce, registr úmrtí
  - SZÚ – EPIDAT
  - Hygienická stanice hl.m.Prahy – žádosti o léčbu

Datové soubory byly získány v průběhu července, srpna 2003. Analýza proběhla ze souborů poskytnutých ÚZIS a SZÚ, výsledky průběžné analýzy prezentovány pracovní skupině – připraveny různé kohorty, analýza podle pohlaví, typu drogy, vývoj v čase, do budoucna analýza příčin úmrtí. Pro další analýzu nutné znovu překódovat identifikátory

v registru žádostí o léčbu (HS) a v registru Policie ČR. Prezentace definitivních výsledků proběhne na jaře 2004.

- Zástupce NMS se zúčastnil pracovní skupiny EMCDDA – kohortové studie mortality uživatelů drog v Římě v dubnu 2003. Byla prezentována metodika české studie, bylo dohodnuto zapojení ČR do multicentrické studie mortality na evropské úrovni.

Další informace o vývoji indikátoru „Drogová úmrť a mortalita uživatelů drog“ v ČR jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/34/>.

2.2.5 Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog

- Registr žadatelů o léčbu v souvislosti s užíváním drog vede Hygienická stanice HMP. V r. 2003 byly kromě žádostí o první léčbu analyzovány také všechny žádosti o léčbu. Byl připraven, vytištěn a distribuován manuál registru žádostí o léčbu pro poskytovatele služeb a pro pracovníky hygienické služby, kteří se podílejí na sběru dat.
- Během roku 2003 pokračovala v rámci pracovní skupiny „Žádosti o léčbu“ snaha o zapojování všech relevantních nízkoprahových zařízení poskytujících služby uživatelům drog do registru žádostí o léčbu. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti je od září 2003 správcem PC aplikace FreeBase, která byla vytvořena Asociací neziskových organizací v rámci projektu Sjednocený systém sběru dat v nízkoprahových zařízeních a která umožňuje elektronické zpracování jednotně sebraných dat. Aplikace je od července 2003 zdarma k dispozici všem nízkoprahovým zařízením, na webových stránkách NMS byla zřízena adresa, kde lze nalézt aplikaci samotnou, informace o ní, uživatelský manuál a případné novinky a změny. V rámci aplikace FreeBase bylo vytvořeno a distribuováno rozhraní mezi jednotným systémem sběru dat v nízkoprahových zařízeních a registrem žádostí o léčbu pro první žádosti o léčbu; dokončení tohoto rozhraní pro všechny žádosti o léčbu je plánováno do konce prvního čtvrtletí 2004. Blíže viz <http://freebase.drogy-info.cz/>.
- V červenci 2003 proběhl seminář „Sběr dat, jejich evidence a vykazování v zařízeních poskytujících služby harm reduction uživatelům drog“, kterého se zúčastnili zástupci 53 zařízení. Seminář pořádalo NMS ve spolupráci s A.N.O a jeho účelem bylo proškolení zaměstnanců nízkoprahových zařízení v oblasti Žádost o léčbu jako jeden z pěti klíčových indikátorů EMCDDA, úvodní školení o sběru dat v jednotném systému a zapojení maximálního možného počtu zařízení do tohoto systému sběru, evidence a vykazování dat. V návaznosti na seminář bylo do konce roku doškoleny 31 nízkoprahových zařízení. Doškolování bude pokračovat i v r. 2004.
- V rámci pracovní skupiny NMS „Žádosti o léčbu“ byla zahájena spolupráce mezi HS a GŘVS, v posledním čtvrtletí roku 2003 byl pilotně zahájen sběr žádostí o léčbu v českých věznicích. Standardní sběr ve všech českých věznicích začne od 1.1.2004; žádosti o léčbu se budou sbírat odděleně z bezdrogových zón a obou typů specializovaných oddělení pro léčbu.
- Byla provedena analýza žádostí o léčbu uživatelů konopí v roce 2002 (HS HMP), následně NMS oslovilo dotazníkem 40 vytipovaných poskytovatelů péče, kteří do registru žadatelů uvedli 10 a více uživatelů konopných látek. Výsledky analýzy i průzkumu jsou zpracovány ve Výroční zprávě NMS 2002, ve speciální kapitole „Uživatelé konopných drog v registru žádostí o léčbu“.
- Doplněn adresář zařízení poskytující HR služby, poprvé analýza závěrečných zpráv těchto zařízení, odhad nákladů a služeb průměrného nízkoprahového zařízení – viz Výroční zpráva 2002 – kapitola Snižování rizik.
- Zástupce HS HMP se v listopadu zúčastnil zasedání expertní skupiny EMCDDA, kde prezentoval stav registru žádostí o léčbu v ČR a dále setkání UNODC a EMCDDA nad sjednocením sběru žádostí o léčbu.

Další informace o vývoji indikátoru „Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog“ v ČR jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/32/>.

2.3 Další sběr dat

2.3.1 Kvalitativní data

- NMS byla vytvořena metodika sběru kvalitativních dat, jež by měly kvalitativně sledovat nové trendy v užívání a mezi uživateli návykových látek v ČR. V roce 2003 bylo pilotně sesbíráno 30 rozhovorů s klienty nízkoprahových zařízení v Praze a 3 ohniskové skupiny s poskytovateli nízkoprahových služeb v Praze. Zaměření výzkumu:
  - chování uživatelů návykových látek,
  - využívání a dostupnost služeb,
  - aktuální problémy uživatelů na místní drogové scéně,
  - poměry na distribuční scéně,
  - vliv trestně-právního sektoru.Zpráva z výzkumu bude zveřejněna v březnu roku 2004.

2.3.2 Systém včasného varování před novými syntetickými drogami - EWS

- Byla ustavena koordinační pracovní skupina přípravy EWS v ČR. Byl zpracován koncepční materiál popisující cíle, metody, hlavní spolupracovníky a jejich postavení a úlohu, druh informací a informační toky EWS v ČR. Korespondent EWS pro ČR se zúčastnil setkání EWS organizované EMCDDA v Lisabonu.

2.3.3 Monitorování užívání drog v národnostních menšinách

- V r. 2002 byl Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity v 81 romských komunitách v ČR realizován „Program podpory terénních sociálních pracovníků“. Na počátku a na konci roku byla sledována situace v komunitách z hlediska vybraných negativních sociálních jevů – nezaměstnanosti, záškoláctví, drog, nedostatečné hygieny, negramotnosti, lichvy, gamblerství, prostituce, kriminality a nízké kvality bydlení. NMS provedlo analýzu sebraných dat týkajících se užívání drog a problémů s drogami.
- V roce 2003 spolupracovalo NMS se Společností Hvězda na přípravě výzkumného projektu v romské populaci, který si klade za cíl:
  - Zmapovat rozsah užívání nelegálních návykových látek v romské populaci.
  - Zmapovat využití různých modalit služeb romskou populací.
  - Vypracovat doporučení pro prevenci a léčbu drogových závislostí v romské populaci.
  - Získat informace a zkušenosti o výzkumných možnostech v této oblasti.
  - Prostřednictvím pilotní studie zjistit, jak by bylo možné navrhnout a realizovat rozsáhlejší studii zahrnující již rozsáhlejší epidemiologická šetření.

Tento projekt byl zhruba v druhé třetině roku připraven pro pilotní vyzkoušení navržených nástrojů získávání dat. Na konci roku 2003 Společnost Hvězda zrealizovala sběr dat v terénu, bylo získáno celkem 30 rozhovorů. V roce 2004 bude Společnost Hvězda realizovat hlavní část výzkumu: sběr dat a jejich vyhodnocení a následně vypracování závěrečné zprávy.

- Během roku 2003 vstoupilo o.s. SANANIM do spolupráce se španělskou organizací SASTIPEN na projektu „Promotion of networking and co-operation on drug dependencies within the Roma community“. Tohoto projektu se účastní celkem 6 evropských zemí a je zaměřen nejen na sběr dat a monitorování situace v evropské romské populaci, ale na základě získaných poznatků budou navrženy nástroje, jež mohou být aplikovány při preventivní práci s romskou populací. Zástupce NMS se účastní realizace projektu v ČR.

2.4 Evaluace intervencí

2.4.1 Evaluace a kvalita drogových služeb

NMS byl v r. 2003 realizován projekt sestavení seznamu výkonů pro různé typy drogových služeb. Byla sjednocena terminologie a vypracovány definice výkonů pro každý typ služby dle konkrétní struktury (kdo výkon provádí, obsah (popis) výkonu, podmínky poskytování, rozsah, z čeho se výkon skládá). Dále byl vytvořen sebesposuzovací dotazník a dotazník pro sledování ekonomických ukazatelů. Všechny tyto části tvoří Minimální evaluační set.

2.4.2 Evaluace protidrogových opatření a programů realizovaných ve Středočeském kraji

V rámci projektu Evaluace protidrogových opatření a programů realizovaných ve Středočeském kraji, na kterém se jako odborný garant podílí NMS, byla provedena analýza systému koordinace protidrogové politiky. Byl popsán a krátce zanalyzován stav regionální koordinace protidrogové politiky v České republice před zánikem okresů a vznikem vyšších územně správních celků - krajů. Dále byla zvláštní pozornost věnována obecnému popisu náplně práce krajského protidrogového koordinátora a zařazení krajského protidrogového koordinátora do organizační struktury krajského úřadu. V roce 2003 také proběhly dvě studie, a to analýza institucionálního kontextu ve Středočeském kraji a analýza potřeb klientů nízkoprahových zařízení. Zprávy z těchto dvou studií by měly být k dispozici v březnu 2004.

Blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/805/1/60/>.

2.4.3 Evaluace primárně-preventivního komunitního programu

V roce 2003 započala evaluace primárně-preventivního komunitního programu Preventa, na kterém se NMS podílí jako odborný garant. Bylo sesbíráno 619 dotazníků ESPAD, který vyplnili žáci 5. tříd (11, 12 let) ZŠ zapojených do komunitního programu primární prevence v Praze 6 a 559 žáků 5. tříd ZŠ nezapojených do komunitního programu primární prevence v Praze 6 a ve školách náležejících do hraniční oblasti s obvodem Prahy 6. Blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/781/1/60/>.

2.4.4 Studie substituční terapie závislosti na opioidech a HIV/AIDS

V polovině roku 2003 vstoupilo NMS do dvouleté evaluační studie substituční terapie závislosti na opioidech a HIV/AIDS, které se účastní tři asijské a tři evropské země (včetně ČR). Evaluace procesu a výsledku se bude provádět po dobu dvou let ve čtyřech substitučních centrech: Praha Apolinář, Praha Drop-In, Brno a Ústí nad Labem. Počáteční šestměsíční fáze zahrnovala přípravu protokolu studie, školicích materiálů a formulářů jako podklad pro strukturované rozhovory. V roce 2003 proběhlo pilotní testování postupů sběru dat, upravení formulářů na základě zkušeností z pilotního testování, zpětný překlad těchto materiálů do angličtiny, zkompletování veškerých dokumentů pro etickou komisi. Započítí vlastního sběru dat, který se bude opakovat po 3 a 6 měsících po zahájení léčby, je naplánováno v únoru 2004.

2.4.5 Evaluace preventivních aktivit na taneční scéně

NMS připravilo anotaci studie, RVKPP ji schválila v říjnu 2003, blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/1051/1/60/>. Cíle studie:

- mapování výskytu substancí na taneční scéně, zejména těch zvláště nebezpečných
- mapování uživatelů tanečních drog (charakteristik, uživatelských zvyklostí a postojů)

- ověření účinnosti preventivních opatření a opatření harm reduction na tanečních akcích (informovanost návštěvníků o zdravotních rizicích a výskytu nebezpečných substancí, výskyt zdravotních komplikací)
  - mapování a vyhodnocení zdravotnických intervencí na tanečních akcích
- Na r. 2004 je plánována přípravná fáze.

2.4.6 Substituce a praktici

NMS provedlo ve 2. pololetí 2003 ve spolupráci se Sdružením praktických lékařů dotazníkový průzkum mezi praktickými lékaři, jehož cílem bylo získat informace o vlastních zkušenostech se substitucí a substituovanými pacienty, postojích a potřebách českých praktiků v této oblasti. Sběrná část průzkumu byla ukončena 31.12.2003. Analýza byla provedena v lednu 2004, je připravena publikace do časopisu Praktický lékař, blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/articleview/583/1/13/>.

2.4.7 EDDRA (Exchange on Drug Demand Reduction Action)

- Jedná se o evropskou databázi preventivních a léčebných projektů v oblasti drog spravovanou EMCDDA. Hlavními cíli tohoto projektu je:
  - Poskytovat příklady dobré praxe.
  - Podporovat evaluaci.
  - Zpřístupňovat jen takové zdroje informací, které se zakládají na „evidence based“ přístupu.

Zástupce NMS se v prosinci 2003 zúčastnil setkání národních EDDRA manažerů. Současně proběhl trénink nových EDDRA manažerů z nových členských států EU.

2.4.8 Data ze z oblasti snižování nabídky drog (trestněprávní sektor)

- Ve spolupráci NMS a Probační a mediační služby (PMS) byl zpracován návrh na změnu rejstříku spisů PMS za účelem sledování souvislosti spáchaných trestných činů s užíváním jednotlivých typů OPL – změny budou zapracovány s účinností od 1. 2. 2004.
- Proběhla předběžná jednání se zástupci MS o změnách trestních statistik státních zast. a soudů, které by umožnily rozlišit evidovaná obvinění, obžaloby a odsouzení za drogové tr. činy podle druhu OPL (oficiální žádost ministru spravedlnosti zaslána v lednu 2004).
- Byla zahájena činnost Společného analytického pracoviště NPC a GŘC (SAP).
- V r. 2003 byla poprvé poskytnuta data o počtu stíhaných za drogové trestné činy s rozlišením podle druhu drogy (viz Výroční zpráva za r. 2002).
- NPC a GŘC se poprvé pokusily o zpětnou eliminaci duplicit v evidenci záchytů drog – získán přehled skutečného celkového objemu zabavených drog.
- NMS byl zpracován první návrh retrospektivního odhadu a pilotní prospektivní studie na sledování sekundární drogové kriminality u vybraných trestných činů, tento návrh byl předložen NPC k projednání s policejními řediteli.
- Vězeňskou službou byl realizován plošný screening na přítomnost drog v organismu – zastoupeny všechny věznice v ČR.

2.5 Vydávání informací

2.5.1 Knižní publikace

Vydané v r. 2003:

- Mravčík, V., Zábranský, T., Korčíšová, B., Lejčková, P., Škrdlantová, E., Šťastná, L., Macek, V., Petroš, O., Gajdošíková, H., Miovský, M., Kalina, K., Vopravil, J. (2003).

Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2002. Praha: Úřad vlády ČR. (česká i anglická verze)

- Hartnoll, R. et al. (2003). Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (Snowball Sampling). Praha: Úřad vlády ČR.
- Miovský, M., Spirig, H. & Havlíčková, M. (eds.) (2003). Vězeňství a nelegální drogy. Sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích. Úřad vlády ČR, Praha.
- Kalina, K. et al. (2003). Drogy a drogové závislosti 1 (Mezioborový přístup). Praha: Úřad vlády ČR.
Kalina, K. et al. (2003). Drogy a drogové závislosti 2 (Mezioborový přístup). Praha: Úřad vlády ČR.
- Seznam zařízení poskytujících služby v protidrogové prevenci, léčbě a resocializaci. (2003). Praha: Úřad vlády ČR.

Připraveny k tisku v r. 2003:

- Verster, A., Buning, E. Informace pro tvůrce politiky o účinnosti substituční léčby závislosti na opiátech.
- Dolanská, P., Korčíšová, B., Mravčík, V. Testování infekcí u uživatelů drog v nízkoprahových zařízeních.
- Výroční zpráva 2003 – Stav ve věcech drog v přístupujících a kandidátských zemích EU (EMCDDA).

2.5.2 Periodikum Zaostřeno na drogy

Blíže viz <http://www.drogy-info.cz/article/archive/15/>.

- č.1 Souhrn zprávy o situaci ve věcech drog v České republice 2001.
- č.2 Role substituce v oblasti léčby závislosti na drogách.
- č.3 Uživatelé drog a zákony.
- č.4 Testování infekčních onemocnění v prostředí nízkoprahových center.
- č.5 Rekreační užívání drog – zásadní výzva.
- č.6 Situace ve věcech drog v České republice v roce 2002.
- č.7 Měření prevalence a incidence užívání drog.

Pro všechny publikace NMS jsou připraveny distribuční seznamy složené ze zástupců státní správy, samosprávy, poskytovatelů služeb, vědeckých kapacit a knihoven.

2.5.3 Webová prezentace NMS

Je přístupná na www.drogy-info.cz, je pravidelně aktualizovaná a doplňovaná.

2.6 Horizontální spolupráce na sběru dat

Pro zajištění pravidelné spolupráce s jinými organizacemi a institucemi byly svolávány expertní pracovní skupiny cíleně zaměřené na danou část nebo aspekt drogového informačního systému:

1. Populační studie
2. Prevalenční odhady problémového užívání drog
3. Infekce spojené s užíváním drog

4. Drogová úmrtí a mortalita
5. Žádosti o léčbu
6. Data trestně-právního sektoru
7. Evaluace programů a služeb

Zápisy ze zasedání pracovních skupin a jejich složení jsou k dispozici na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/65/> .

2.7 Poradní výbor pro sběr dat o drogách

Poradní výbor se sešel v září 2003, aby posoudil Výroční zprávu za r. 2002. Složení poradního výboru a zápisy z jednání jsou na adrese <http://www.drogy-info.cz/article/archive/11/>.